

KISGRAFIKA

'93/1

Megjelenik egy évben négyszer
a József Attila Kulturális és Szociális Alapítvány
támogatásával

Kiadja a „Kisgrafika Barátok Köre” Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület;
Felelős kiadó: dr. Vida Klára ügyvezető titkár, szerkeszti: dr. Arató Antal,
tördelőszerkesztő: dr. Naszályi Gábor

Xantus Géza, aquatinta (C5)

TARTALOM

Xantus Géza, Molnár Dénes kiállítása
Petry Béla köszöntése
Csohány Kálmán írása a kisgrafikáról
Kós Károly portréi Fery Antal fametszetén
HÍREK, LAPSZEMLE, KÖNYVESPOLC

múlt, a jelen, a jövő, az elmúlás és a megmaradás, a lehetetlen és a lehetséges egyetemes kérdéseiről val-
lanak. Mellőzve a fametszetek fekete-fehér drámaisá-
gát, ám nem mellőzve az általában ritkán használt szí-
nek – pl. a sárga, kék, piros – erőteljes, bátor alkal-
mazását. És talán ebben van Molnár Dénes művé-
szetének a másik titka: ha úgy tetszik, itt is elvonat-
koztat a hétköznapi valóságtól, ám a sokszor szokat-
lannak tűnő megoldásai révén mégis olyan barátság-
os, népmesei hangulatot teremt, hogy derűssé oldja
a létkérdések drámaiságát.

Nem lenne teljes rövid beszámolónk, ha nem em-

lítenénk meg, hogy – hely hiányában néhány vitrin-
ben elhelyezve – Molnár Dénes metszeteivel is talál-
kozhattunk a tárlaton. A *Sepsiszentgyörgy*, a *Háromszé-
ki műemlékek* és az *Erdőelve* című mappák lapjaival –
afféle kóstolóként a grafika barátainak. Képgrafikái-
nak, valamint az ex libriseinek az ismertetésére majd
a későbbiekben kerítünk sort. A művésznek ugyanis
ez év áprilisában újabb kiállítása lesz az Országos Szé-
chenyi Könyvtárban, s reméljük, hogy akkor a könyv-
től, olvasástól elválaszthatatlan könyvjegyeinek a be-
mutatására is lehetőséget talál.

Arató Antal

Molnár Dénes litográfiái (L)

FERY ANTAL AMERIKAI KIÁLLÍTÁSÁRÓL

Az USA-beli New Jersey állam Passaic városában 1992-ben kiállítást rendeztek Fery Antal alkotásaiból. Az eseményre készült magyar és angol nyelvű ismer-
tető *Fery Antal, a magyar fametszés nagy alkotója* címet
viseli. A kiadvány alapján a tárlatot látogató amerikai
közönség megismerkedhetett a Szerencsen 1908-ban
született művész életútjával. Azt is olvashatták róla,
hogy a fametszés varázsa 1939-ben kerítette hatalmá-
ba. Azóta szinte kizárólag csak fametszeteket készít.
Könyvjegyeinek és alkalmi grafikáinak száma megha-
ladta a 2000-et. Művészetének külföldi elismerését je-
lentette az a meghívás, melyet 1965-ben kapott – első
ízben a magyarok közül – a Malborki Exlibris Bien-

náléra, Lengyelországba. Munkásságát azóta is sike-
rek kísérik. A személye iránti megbecsülés jele, hogy
évek óta ő tölti be a KBK elnöki tisztét.

Fery Antal munkásságát az Amerikai Magyar Mú-
zeum kiállításán 194 grafikája képviselte. A kiállítás-
hoz őszinte örömmel gratulálunk mind a művésznek,
mind az amerikai rendezőknek! A Fery-lapok magas
művészi színvonalának ismeretében joggal remélhet-
jük, hogy a kiállítás elérte célját és megvalósította
mindazokat a követelményeket, melyeket ars poetica-
ként az alkotó az ex libris elé tűzött: a népek közti ba-
rátság igaz ügyének szolgálatát.

Dr. Soós Imre

Felfedezések címmel rendezett kiállítást König Róbert grafikusművész az elmúlt év decemberében Székesfehérváron, a Tóparti Gimnáziumban. A középiskola tágas előcsarnokában különösen jól érvényesültek a művész monumentális, vászonra festett papírmetszetei, a korábban az Operaházban látott *Cristoforo* sorozat képei. A megnyitón – a középiskola hallgatóinak szín-

vonalas műsora után – Radnóti László, a Magyar Rádió munkatársa beszélgetett a művésszel, aki technikai kérdések mellett (pl. hogy a rajzolt vonal milyen metamorfózison esik keresztül, ha nyomtatottá válik) sokoldalú bepillantást nyújtott az alkotóműhelyébe, a nagy számú érdeklődő számára értelmezve is a bemutatott képeket.

König Róbert linometszete (X3)

König Róbert fametszete (X2)

König Róbert rézkarca (C3)

PETRY BÉLA KÖSZÖNTÉSE

Petry Béla rajza (P1)

met, angol) oktatott-nevelt évtizedeken át; humora-kedélye is töretlen, mi több, Istennek hála, alkotó erején se tudott még kifogni a kérlelhedetlen idő.

Kedves Béla bá! – merthogy nyomdakészre fogalmazott baráti leveleit így szokta aláírni –, adjon a mi Istenünk még hosszú ideig gyümölcsöztethető alkotó éveket az eddigiekhez, önmagad és mindannyiunk, közeli és távolabbi hozzátartozóid örömére!

Gazdag életpályát mondhat magáénak az 1902. március 31-én Erzsébetfalván született Petry Béla. Kisiskolás éveit a Székelyföldön, szülei származási helyén töltötte, s csak a világháború hullámverése sodorta a magyar fővárosba, ahol aztán 1927-ben rajztanári képesítést szerzett a Képzőművészeti Főiskolán, majd Bécsben műépi-

tész oklevelet is 1929-ben, kiegészítve római és müncheni festészeti tanulmányokkal. Hogy a könyvjegyekhez fűződő bensőséges viszonya már ekkor megnyilvánul, bizonyíték rá az Athenaeum kiadásában megjelent – ma már féltett bibliofil ritkaságnak számító – első map-pája: 100 Petry Ex Libris (Bp., 1929).

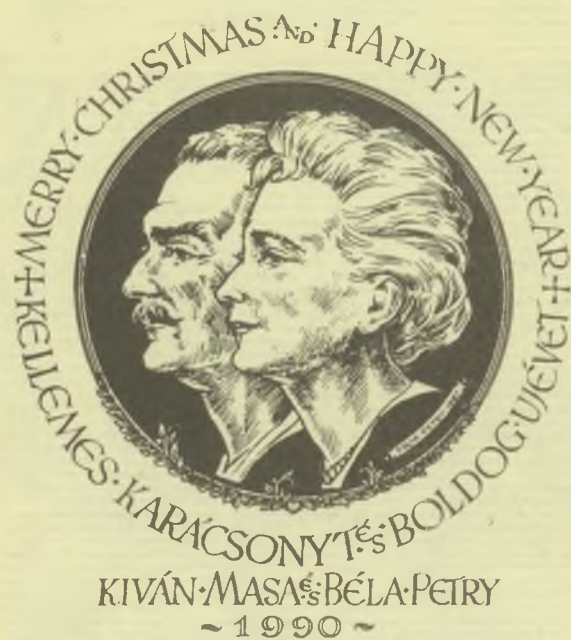
1930–36 között a debreceni egyetem rajztanára, azután öt éven át a budapesti Magyar Királyi Egyetemi Nyomda illusztrátora. Ekkortól másodszor is beleszól – ezúttal a második – világháború az életébe: mérnök-kari főhadnagyként szolgálja végig a következő fél évtizedet. A kezdeti békeéveket Münchenben tölti (1945–46), portréfestőként. 1946-ban települ át családos-tól, nejevel, Szendrey Margittal (nem tévedés, ugyanazon család-fa oldalági hajtása, melyből Petőfi Júliája is származott!) és négy gyermekével az Egyesült Államokba: templomokat, kollégiumokat, könyvtárépületeket és lakóházakat tervez, tanít, az építészet professzora. Ám az érzelmi töltetű, lélektől lélekig közvetítő kisgrafikai tevékenységhez mindvégig hű marad. Akkor is, amikor „szakállas” tudományos munkákat közöl az egyiptomi, maja és inka monumentális művészetről (*Monumental Architecture Mayas, Incas, Egyptians*, Boston, 1965), vagy Magyar népmesékhez készít illusztrációt (Astor Park, 1972), akár ha saját meséit illusztrálja (*A tilinkó meséje; Királynő galambja; Szentforrás tündéréje; Korhadó kopjafák* stb. a Petry Béla szívekbe rajzolt meséi című mappában, 1979) vagy az Árpád-házi magyar szentekről rajzol/ír poétikus szépségű kétnyelvű lapokat (1988). Ezen utóbbinak függelék-oldalán látjuk a rövid, szerény önéletrajzhoz mellékel, krétarajz-kivitelezésű önarcképet is, melyről gróf Wass Albert, a hasonlóan hányatott sorsú, erdélyi származású író így nyilatkozik: „Virágok nélkül, puritán egyszerűséggel, pipára gyújt egy vén magyar, mintha csak ott ülne valahol a fatönkön, az erdő szélén, napnyugtára várva.” (Wass Albert: *Petry Béla szívekbe vésett meséi*, Vasámap, 1983. augusztus.)

Hosszasan sorolhatnók Petry Béla grafikai remekléseit, a rajzaiból, ex libriseiből rendezett kiállítások kronológiáját, de a helyszűke szorításában végezetül csupán annyit említünk még meg, hogy 1990 szeptemberében, a Sepsiszentgyörgyön meghirdett *Háromszáz éve született Mikes Kelemen* című pályázaton 2. díjat nyert Rákóczi nagy bujdosótársának emlékére rajzolt könyvjegyével.

Es a legfrissebb hír: a szombathelyi Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola a kisgrafikáiból rendezett reprezentatív kiállítással tisztelgett a művész születésének jeles évfordulóján.

Petry Béla rajza, 1984 (P1)

Petry Béla rajza, 1990 (P1)

DOKUMENTUM

A KISGRAFIKA ÜNNEPE

1975 májusában, a budapesti Csók Galériában nagyszabású kisgrafikai kiállítás nyílt, mely 60 művész mintegy 150 alkotását mutatta be. A tárlatot Csohány Kálmán (1925–1980) grafikusművész nyitotta meg. A megnyitónak eddig nyomtatásban meg nem jelent szövegét a művész özvegyétől a közelmúltban kaptuk meg. Dokumentumértéke és az abban szereplő gondolatok időszerűsége miatt az írást az alábbiakban közöljük.

A magyar kisgrafikának a Csók István Galériában rendezett kiállítását végignézve, úgy érzem – úgy érezhetjük –, szép és ritka ünnepe ez az egész magyar grafikának és a kisgrafikát szerető, pártoló közönségnek. Olyan érzéseket kelt ez a kiállítás, mint mikor az ünnepélyes és szélesen áramló szimfóniák, oratóriumok után bensőségesen és halkán megszólal a kamaramuzsika. Vagy ahogy a magyar grafika neszтора és egyik nagy tanítója, Varga Nándor Lajos a katalógus előszavában a kisgrafikát meghatározza: lágy muzsika. Az egymásnak és egymással muzsikálás tiszta öröme csendül meg ezekben a művekben, ám mindenki számára gyönyörködtetően.

És játékosan.

A játék, a játszani tudás csodálatos ajándék. És a kisgrafika az a műfaj, amelyik meg is követeli a játékot. A művész itt elengedheti magát. Vágyait, hajlamait gyermeki önfeledtséggel rajzolhatja, vésheti, metszheti meg. Különösen az ex librist készítő művészeknek van erre tág lehetősége. Az ex libris formailag ugyan fegyelemre készíti a művészt, de a formai fegyelemen belül az ötletek végtelen sokaságát valósíthatja meg.

Egy-egy sikerült ex libris csodálatos telitalálat lehet emberi, foglalkozásbeli tulajdonságról, az érzelmek sokféleségéről, a vidám, oldott humortól a komoly, elkötelezett hivatástudat ábrázolásáig. Az egymásnak és egymással muzsikálás itt valósul meg, amikor az

ex librist készítő, vagy az ex librisszel megajándékozott, a róla fogalmazott grafikát beragasztja a könyvébe, vagy beilleszti gyűjteményébe. Ezenkívül pedig elküldi barátjának, ismerősének vagy – legfőképp – gyűjtőtársának.

Itt kell szólni arról, hogy a képzőművészetben egyetlen műfajnak sincs olyan széles körű nemzetközi kapcsolata, mint a kisgrafikának. A kisgrafika országokat, népeket, földrészeket köt össze a gyűjtőtársakkal, vagy az alkotó művészekkel tartott kapcsolat révén.

Ebben a nagy nemzetközi táborban a magyar kisgrafika és alkotói – azt hiszem, szerénytelenség nélkül mondhatom – megbecsült, kiemelkedő helyet foglalnak el. Az sem túlzás, és mert nem tudom örömmel vagy szomorúsággal mondjam-e, hogy külföldön jobban ismerik és becsülik a magyar kisgrafikát, mint itthon. Pedig ez a műfaj tehetné a legtöbbet a képzőművészet és közönsége egymáshoz közelítésében, a képzőművészet megértésében, megszerettetésében.

Legyen ez a kiállítás a kisgrafikát szerető, tisztelő közönség növekedésének, gazdagodásának kovásza! Legyen kezdete a művészek és közönség minél nagyobb arányú egymásratalálásának!

Ezekkel a gondolatokkal a kiállítást megnyitom, kérem, fogadják szeretettel.

Csohány Kálmán

MŰHELY

KÓS KÁROLY PORTRÉI FERY ANTAL METSZETEIN

Fery Antal fametszete (X2)

1883-ban – száztíz éve – született Erdély huszadik századi polihisztora, akinek szerteágazó munkássága egyaránt kiterjedt a grafika, azon belül a kisgrafika művelésére is. Kós Károlyról számos grafikai portré készült, így a Sas Péter által szerkesztett Kós Károly-ké-

peskönyv is bemutatja Buday György fametszetét, Debreczeni László linómetszetét, Nagy Imre rajzát és fametszetét, valamint Demian Tassy rajzát. A portrék sokaságát még sorolhatnánk – legutóbb László Gyula Arc-kép és kézírás (Bp. 1992) című kötetében is találkozhatunk eggyel –, de talán kevesen tudják, hogy számos ex librisen és alkalmi kisgrafikán is meg lett örökítve. Közülük – az évfordulóra készülődve – most három Fery Antal-metszetet mutatunk be.

A metszetek történetéhez – ha közvetve is – bizonyára hozzátartozik az, hogy Fery Antal 1975-ben a grafikáiból kisebb küldeményt juttatott el Kós Károlyhoz, aki a következő levélben köszönte meg azt: „Kedves Fery mester! Megkaptam a személyemet túlságosan is megtisztelő, meleg, baráti soraihoz mellélt, s nekem – aki építész létemre a könyv szerelmeseként a grafikába is belekontárkodtam – igen nagy örömet szerzett művészi grafikáinak szépséges kollekcióját. Kérem, hogy személyes viszonzásképpen – hálás köszönetemen kívül fogadja szívesen az én első könyvgrafikai próbálkozásom mellélt reprodukcióját. Igaz barátsággal Kós Károly – Kolozsvár, 1975. IX. 27.”

Lapunk következő számaiban szeretnénk újabb Kós Károly-portrékat bemutatni, év végén pedig azokról egy kisebb – ám teljességre törekvő – jegyzéket közreadni. Ehhez kérjük olvasóink, a gyűjtőtársak szíves közreműködését.

Arató Antal

Fery Antal fametszetei (X2)

ELHUNYT DR. KERTÉSZ DÉNES

Szomorúan értesültünk arról, hogy jan. 6-án, 63 éves korában elhunyt a neves cibakházi gyűjtő, dr. Kertész Dénes állatorvos. Kertész Dénes megalakulásától kezdve aktívan kivette a részét egyesületünk munkájában; a mindig vidám, jókedélyű Kertész házaspár szinte elmaradhatatlan résztvevője volt a hazai exlibris-találkozóknak, kiállításoknak. Vendégszerető cibakházi otthonuk egyaránt mindig nyitva állt a gyűjtők és művészek, valamint írók és költők számára is. Kertész Dénes ugyanis rendkívüli módon vonzódott az irodalomhoz, s ezt nemcsak a részére dedikált könyvek sokasága bizonyítja, hanem az, hogy egy egészen sajátos grafikai-irodalmi gyűjteményt állított össze. Az irodalmi vonatkozású kisgrafikákhoz (ex librisekhez, illusztrációkhoz, emléklapokhoz, portrékhoz) ugyanis minden esetben megkereste, kiválasztotta, lemásolta a legjobban kapcsolódó verseket vagy szépprózai szövegrészeket s így egy egyedülálló képes-irodalmi olvasókönyvet, adattárat szerkesztett. Számos esetben természetesen a számára kedves szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó grafikákat az arra alkalmasnak ítélt művéstől meg is rendelte. Mindezt tette a saját, a családja, az ismerősei örömére, holott minden bizonnyal érdemes lett volna ezt a gyűjteményét valamilyen módon közkinccsá tennie.

Noha Gácsi Mihálytól Sáros András Miklósig sok kiváló alkotót – akik már nem élnek vagy nem készítenek ex librist – megnyert a kisgrafika számára, mindig ragaszkodott a hagyományokhoz, a klasszikus értékekhez is. Ez leginkább a Szentesen élő *Drahos István*hoz fűződő barátságában fejeződött ki. A 20. század itthon és külföldön egyaránt meghatározó jelentőségű exlibris-művészenek az emberi humánusmot, a meghittséget, a szeretet melegét, életszerűségét sugárzó könyvjegyei – személyiségéhez kapcsolódóan is – a legközelebb álltak Kertész Déneshez. Nem véletlen, hogy a kisgrafika kedvelői körében nyilván a legteljesebb *Drahos*-gyűjteménnyel (köztük kéziratokkal, vázlatokkal) ő rendelkezett...

EX LIBRIS
DR. KERTÉSZ DÉNES

Sáros András Miklós linómetszete (X3)

Fájdalommal búcsúzunk hát a gyűjtőtársától, a jóbaráttól, s eközben – kicsit magunkat is biztatva – csak egy vigaszunk lehet: dr. Kertész Dénes teljes életet élt, hiszen (felősségteljes hivatása mellett) a műalkotásokkal való foglalatosság nemcsak családja, közvetlen környezete számára jelentett egy gazdagabb, értelmesebb életet, hanem levelező-partnereitől kezdve mindazoknak, akik vele bármilyen kapcsolatban voltak. A nevét megörökítő, tőle kapott, a gyűjteményeinkben őrzött művészi ex librisek sokasága mellett ez az ő igazi hagyatéka.

Arató Antal

Gácsi Mihály linómetszete (X3)

Drahos István fametszete (X2)

HÍREK

CSIBY Mihály kiállítása a mohácsi Városi Könyvtárban. 1992 decemberében a művész sokoldalú életművének egy-egy jellemző területével ismerkedhettek meg az érdeklődők. A természet szeretetében és az élővilág bűvöletében élő alkotó különböző rovarokat, állatokat ábrázoló akvarelljeiből válogatott a rendező, Szökőcs Béla, bemutatva Csiby Mihálynak a Móra Könyvkiadónál megjelent könyveihez készített eredeti illusztrációit is. A kiállításon 30–40 ex librist és kisgrafikát is láthattunk. Azokat, amelyek valami módon kapcsolódnak a hazai szép- és tudományos irodalom kiemelkedő személyiségeihez is.

* * *

A pécsi Kisgrafika Barátok Körének elnöke, SOLTRA Elemér festőművész és grafikus 1992. december 17-én volt 70 éves. Ebből az alkalomból a Pécsi Galériában rendezett életmű kiállításon összegezte munkásságát. Ekkor fogalmazta meg ars poétikáját is: „A lehető legegyszerűbben akarom a legtöbbet elmondani.” Sokoldalú munkásságában helye van az ex librisnek, a kisgrafikának és az érmeknek is a festmények és a folyamatos pedagógiai tevékenység mellett. Munkásságának részletesebb ismertetésére és elemzésére a későbbiekben még visszatérünk.

* * *

A jugoszláviai Zenta város Thurzó Lajos Művelődési Központjában, 1992 novemberében rendezték meg Andruskó Károly grafikusművész újabb kiállítását. A *Horgászlesen* című tárlat a Tisza partján fekvő város vízi életének békés jeleneteit idézte fel a művész metszeteinek közvetítésével. A hírnek annál is inkább örültünk, mert onnan Délről az ilyen békés híreket régóta nélkülözzük.

Andruskó Károly fametszete (X2/col)

Rajzok, színek (érzelmek) címmel rendezte meg kiállítását 1992 decemberében Miskolcon, a József Attila Könyvtár kiállító termében Telling István grafikusművész. A tárlatot Wachsler Tamás, a FIDESZ országgyűlési képviselője nyitotta meg.

Herbert Schwarz, a németországi Kronach igen tevékeny könyvtárvezetője az új esztendő küszöbén – a korábbi évekhez hasonlóan – körlevélben tájékoztatta az intézmény terveiről az egyes országok exlibris-egyesületeit és kisgrafika-művészeit. Közlése szerint 1993. január végéig még látható lesz a könyvtárban Hans Schaefer (1900–1976) grafikus emlékkiállítása. Szeptember végén az egykori NDK művészeinek rajzaiból rendeznek tárlatot, majd novemberben nyílik Mariaelisa Leboroni-Pecetti olasz grafikusművész grafikáinak és ex libriseinek kiállítása.

A GOETHE ÉS SCHILLER AZ EX LIBRISEN címmel tervezett kiállításukat 1994-re halasztották. Kérését tolmácsoljuk, amikor felhívjuk a művészek és gyűjtők figyelmét erre a kiállításra, melynek katalógusát a folyóirat 1993. július 31-e után kezdi meg összeállítani. A fenti időpontig kéri beküldeni a Goethe és Schiller személyére, munkásságára utaló ex libriseket. Az intézmény címe: Kreis- und Autobiibliothek, D-8640 Kronach.

* * *

A *Művészet és Barátai* idei első száma értékes dokumentumokat közöl: Csohány Kálmánnak az 1978. évi Miskolci Téli Tárlaton elhangzott megnyitó beszédét, Kondor Bélának sorkatonai szolgálatából 1956. okt. 23-án Gross Arnoldhoz írt levelét, valamint a címzettnek a Dürer-teremben rendezett tárlatán elhangzott köszöntő szavait. Közvetlenül ezekhez az írásokhoz is kapcsolódik a folyóirat főszerkesztőjének, Gergely Mihálynak *Hol van a nagy nemzedék?* című írása, amely joggal teszi szavá, hogy a hatvanas években a magyar képzőművészet európai rangját ismét kivívó nagy grafikusnemzedék napjainkban már méltatlan feledésre van ítélve. Dr. Soós Imre – az Építők Műszaki Klubjában rendezett kiállítás kapcsán – Lázár Sándor munkásságát mutatja be; Losonczi Miklós a magyar képzőművészet közönségéről közöl terjedelmes eszmefuttatást; Szalatnyai József Kállai Ernőre emlékezik, Pallag János Róbert pedig Xantus Gyuláról közöl interjút. E terjedelmesebb írások mellett – mint korábban is – gazdag hírvort, kiállítási naptár, versek teszik változatossá a lapot.

* * *

DR. ARATÓ ANTAL KITÜNTETÉSE

Örömmel adunk hírt arról, hogy lapunk szerkesztője 1993. január 22-én a Fehér Rózsa Díj kitüntetésben részesült.

A díjat a Kultúraközvetítők Kamarája alapította és odaítélésére idén első ízben került sor. A kultúra láthatatlan munkásainak: könyvtárosoknak, szerkesztőknek, levéltárosoknak ez a baráti társasága a díjjal kiemelkedő személyiségek, intézmények tevékenységét kívánja honorálni.

Dr. Arató Antal könyvtárost életművéért díjazták, azért, hogy 15 éve szervezi az Erdélybe irányuló könyvszállítmányokat. Vele együtt kapta meg ezt a kitüntetést Kocsis Zoltán zongoraművész és Mészöly Dezső író, valamint a *Tájak – Korok – Múzeumok* mozgalom is. A díj: Péri József ötvösművész ezüstözött bronzrózsája.

Szerkesztőnk szerénysége, tiltakozása ellenére iktattuk be ezeket a sorokat lapunkba, hogy az örömdetes hírről a kisgrafika barátait tájékoztathassuk. Arató Antal doktorának e megtisztelő elismeréshez őszinte örömmel gratulálunk azzal a kívánsággal, hogy a kisgrafika népszerűsítéséért, e műfaj művészei érdekében évtizedek óta végzett odaadó munkájáért őt hasonló jelentőségű további kitüntetés illesse meg.

KÖNYVESPOLC

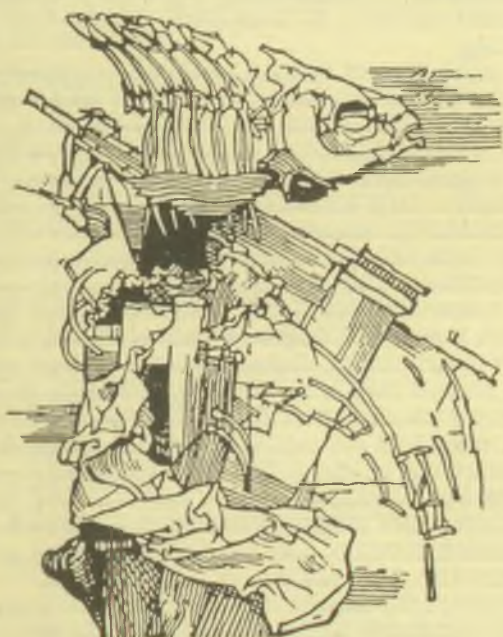
DÜRER AZ EX LIBRISEN. Kiállítási katalógus.

(Bev. Havasi Istvánné.) Gyula, Dürer Nyomda 1992. 120 lap.

Napjaink gyéren sarjadó hazai exlibris-irodalmában örvendetes gyarapodást jelentett az a szép kiállítási katalógus, mely a Dürer Társaság exlibris-pályázatára beérkezett művekről és a pályázat eredményéről ad tájékoztatást.

A Gyulán, 1992. október 23-án megnyílt *Dürer az ex librisen* című kiállítás előzményeiről, a díjazott művekről és magáról a kiállításról lapunk előző számában dr. Arató Antal cikke számolt be. Az írást kísérő 12 illusztráció alapján a legsikerültebb lapokat azok az olvasók is megismerhették, akik nem jutottak el a kiállításra. A tárlat katalógusáról az alábbiakban ejtünk szót.

A tenyérbe simuló, levelezőlapnál alig nagyobb méretű, de tekintélyes vastagságú kötet elején a zsűri névsorát közlik. Kovács Péter Balázs, Sáros András Miklós grafikusművészek és Prókai Gábor művészettörténész látta el ezt a feladatot. Ezután a díjazott művészek felsorolása olvasható.

ex libris Günther Grass

Frimmel Gyula fametszete (X2)

A katalógus magyar és angol nyelvű előszavában Havasi Istvánné, a Dürer Társaság titkára elmondja, hogy Dürer emlékének ápolása Gyulán hagyományt jelent. Ugyanis már 1928-ban, a művész halálának 400. évfordulója alkalmából rendezett ünnepségsorozatnak egyik helyszíne a város volt. 1971-ben Budapest mellett itt is megrendezték a Dürer szellemében fogant Magyar Grafikai Kiállítást. Az 1990-ben megalakult Dürer Társaság a mostani pályázat sikerével gazdagodva további kulturális terveket készít a nagy mester emlékének ébrentartására.

Az előszót 47 kiállító művész névsora követi, a születési adatok, nemzetiség és lakcím magyar és angol nyelvű feltüntetésével. (Sajnos, a postacímekben országunk nevét hibásan közlik. Magyarország nevének helyes fordítása: Hungary. A kiadványban mintegy 25-ször szereplő Hungarian szó magyar nemzetiséget jelent!)

...in memoriam
Ulbrecht Dürer
21.5.1471-6.4.1528

Ex libris
Dr. Soós Imre

Alma Petz rajza (P1)

A művészek nevük ábécé-sorrendjében szerepelnek a kötetben. Hazánkat 25 alkotó képviseli, magától értetődően a legnagyobb létszámmal. 6 csehszlovákiai és 4 romániai művész mellett 2-2 grafikus küldte be alkotásait Ausztriából és Lengyelországból. Egy-egy pályázó munkái érkeztek be a következő országokból: Olaszország, Argentina, Ausztrália,

Bedő Sándor rézkarca (C3)

Ukrajna, Németország, Izrael, Finnország, Jugoszlávia. Minden művész külön lapot kapott a katalógusban, s azon látható egy alkotásának képe is. (Néhány grafika alacsony színvonala, az alkalmazott betűk esetlensége nem a Dürer Társaságot, hanem a beküldőt minősíti.) Amennyiben egy alkotótól több kisgrafika is beérkezett, ezek felsorolása a lap alján olvasható.

Az igényes kiállítású katalógus borítóját stílszerűen Dürer egyik lapjának felnagyított részlete díszíti. Formájának megtervezése Butak András és Kovács Péter Balázs grafikusművészek érdeme. Az 500 példány kinyomtatásának bizonyára nem csekély költségéhez az alábbi szponzorok járultak hozzá: Gyula Város Önkormányzata, Képcsarnok Vállalat, Képző- és Iparművészeti Lektorátus, Magyar Köztársaság Művészeti Alapja, Művelődési és Köznevelési Minisztérium és Lajos Ferenc grafikusművész.

A kiállítást a Békés Megyei Múzeumok Igazgatóságának munkatársa, Fábán Irén rendezte. A szép katalógus a nagymúltú gyulai Dürer Nyomda munkáját dicséri. Bár a tárlat november végén bezárult, a most ismertett kiadvány Gyula város kultúrájának, a rendezők eredményes munkájának maradandó emléke marad.

Dr. Soós Imre

LITERATUR UND LITERATEN IN DEUTSCHEN GRAPHIKEN DER GOETHEZEIT. (Goethe korának irodalma és irodalmárai német grafikákon.)

Kiállítási katalógus, Kronach, Kreisbibliothek-Schulzentrum, 1992. 12 lap.

Daniel Chdowiecki rézkarca (C3).

lusztráció érzékeltette a kort, melyet – a katalógus előszava szerint – az 1789. évi francia forradalom árnyékolt be. Ebben a korszakban alkotott Goethe és Schiller. Könyveik illusztrációiból többet is bemutatott a kiállítás, melyen a legtöbb művel, közel 70 rézkarcával szerepelt a kor neves grafikus, a Danzigból származó, Berlinben élő Daniel Chdowiecki (1726–1801). A 12 illusztrációt is tartalmazó kis katalógus sok fontos kultúrtörténeti adatot tár az érdeklődők elé. Megszerezhető 3 német márka ellenében a kronachi Kreisbibliothektól.

Dr. Soós Imre

SZABÓ LÁSZLÓ: KORTÁRSUNK A GRAFIKA. Nyomatok, emblémák, tervek.

Debrecen, 1992. 92 lap.

Szabó László debrecenben élő grafikusművész nemcsak a grafikai művészetek iránt érdeklődő fiataloknak, akik különböző képzőművészeti csoportokban vagy önképzéssel szeretnének a műfaj elméleti és gyakorlati kérdéseivel megismerkedni, hanem a grafikagyűjtők széles táborának is, egy nagyon jól használható, sok technikai és elméleti ismeret tartalmazó – mondhatnám úgy, hogy viszonylag kis terjedelme ellenére –, jól használható „kézikönyvet” jelentett meg.

Ez a „kézikönyv” bevezeti az olvasót, a gyűjtőt a rajz, az írás, a grafika történetébe. Gazdag ívű áttekintést ad a korszak rajzi közléseitől az írássok kialakulásáig. Szól a rajzról, a rajz eszközeiről, áttekinti a sokszorosító eljárásokat – maganyomás, acél- és rézmetszet, pontozás, hidegtű, rézkarc –, majd bemutatja a hozzájuk tartozó technikai megoldásokat (pl. aquatinta, lágyalap, repesztés stb.), litográfia és szitanyomat készítésének legelemibb tudnivalóit. Illusztrációkat a saját gazdag és sokoldalú munkásságából közül kicsinyített vagy eredeti méretben. Közben vázlatos rajzokon bemutatja a magas- és mélynyomásra, a litográfiára és szitanyomásra alkalmas gépek szerkezeti rajzát is.

Az elméleti részben pontosan meghatározza az eredeti grafikai lap jellemzőit és az aláírások fontosságát, azaz a hazai és nemzetközi gyakorlatnak megfelelő szabályokkal ismerkedhet meg az olvasó. Kitekint a kisgrafika nemzetközi jelölésének a szabályaira is, ám sajnálatos tény, hogy az ex librisről, mint a grafika egyik legdemokratikusabb és leg-sokoldalúbb műfajáról nem tesz említést. Szól a grafikák paszpartuzásáról és eredetiségük megállapításáról is.

A kisded kötet nagyobb része az alkalmazott grafika kérdéseivel foglalkozik. E részben a látás- és színélmélet, tipográfiai alapismeretek, nyomdai ismeretek után a tipográfiai tervezés bevezetésébe kap némi eligazítást az olvasó.

Az emblématervelés külön „tudomány”. Ennek bemutatása során Szabó László néhány olyan alapvető szempontra hívja fel a figyelmet, ami nemcsak a tervezésre vállalkozóknak, hanem a megrendelőknek is hasznos lehet. (Pl. az eredeti méret, a szín megválasztása, tónusos elemek használata stb.) A kötetet tárgymutató és irodalomjegyzék zárja.

Az olvasmányos formában megírt kiadvány fontos tudnivalókat kínál az ex libris- és kisgrafika-gyűjtőknek (nemcsak kezdőknek, hanem haladóknak) is, hiszen összefoglalja mindazokat az ismereteket, melyekkel a napi gyűjtőtevékenységünk során találkozhatunk.

Imolay Lenkey István

A németországi Kronach város körzeti könyvtárában 1992 második felében a fenti címmel grafikai kiállítást rendeztek F. Ficker magángyűjteményének lapjaiból. A 22 grafikus alkotásait bemutató tárlat az 1700 és 1850 közötti időszak rézkarcoló, rézmetsző művészetéről adott képet a látogatóknak. Néhány ex libris mellett száznál több könyv-

SZEMLE

AZ EX LIBRIS DICSÉRETE címmel adta ki legújabb, 24 oldal terjedelmű könyvecskéjét az öröndesen gyarapodó kisgrafikai kiadványairól híres olasz gyűjtő, *Mario de Filippis*. Az Arezzo városban élő és vendéglősként is nagy megbecsülésnek örvendő exlibris-barát legújabb kiadványa mindössze egyetlen verset tartalmaz: *Francesc Orenes* katalán nyelven írt költeményét. Az *ex libris dicsérete* című vers a kötetben ezen kívül még 14 nyelvre lefordítva szerepel. A világnyelvek mellett megtalálható még a lengyel, magyar, bolgár, dán stb. változat, sőt kuriózumként a kínai és szanszkrit szöveg is. A magyar fordítás *Bálint Ferenc* munkája:

AZ EX LIBRIS MAGASZTALÁSÁRA

Mint kinyitva a parfümös dobozt, hol a sok összekevert
illat mind megőrzi eredeti tisztaságát:

Kis építmény,
Jelképek jelképe,
A kultura hirnöke,
Áhitott tárgy,
Kapcsolatteremtés eszköze,
Embereket összekötő kapocs,
Az ember e bolygón való
áthaladásának
érzékeny, megbízható
ábrázolása,
A legnagyobb eszmények
néma tanuja.

Hagyd, hogy gyönyörködjünk
benned!

A kiadó előszavából megtudjuk, hogy a vers írója és a kiadó a könyvecskét a Sapporóban megrendezett nemzetközi exlibris-kongresszus résztvevői számára, baráti ajándékként szánta, a népek közötti barátság elmélyítése érdekében. Magyar gyűjtő nem járt ez alkalommal Sapporóban; a KBK részére Barcelonából dedikált példány érkezett a szerzőtől:

„With love to the Kisgrafika Barátok Köre: The author: Orenes”. Kedves Orenes Úr! Küldeményét és szeretetteljes sorait ezúton is köszönjük!

* * *

A luxemburgi exlibris-egyesület lapja, az EX LIBRIS 1992. októberi száma immár a 4. folytatását közli *Henri Hanlet* összeállításának: „Ismeri-e Ön a szignatúrákat?” (Itt jegyezzük meg, hogy az előző három közleményt tartalmazó számokat sajnálattal nélkülözzük.) Az említett cikk tíz exlibris-művész szignóját mutatja be, tevékenységük rövid ismertetésével. Ez alkalommal 8 európai és egy amerikai grafikus társaságában *Fery Antal* grafikusművészünkéről talál közleményt az olvasó.

Ugyanez a szám ismerteti a *Musikalisches im Exlibris* című kötetet, melyről lapunkban már korábban szoltunk. A cikket kísérő négy illusztráció közül az egyik *Vén Zoltán* Wagner-portrét ábrázoló lapja. (Op. 178.)

RÉSUMÉ

Le KBK a organisé à Budapest, en janvier 1993 une exposition rétrospective de l'artiste hongrois *Géza Xantus*. Nous publions le texte du discours d'inauguration de *Terézia Kerny* retenti au vernissage. *Antal Arató* écrit sur l'exposition de *Dénes Molnár* organisée dans la Bibliothèque Ervin Szabó à Budapest. On lit l'article du *dr. Imre Soós* sur l'exposition d'*Antal Fery*, organisée dans la ville de Passaic, aux États-Unis. A l'occasion de l'exposition de *Róbert König* organisée à Székesfehérvár nous publions sa création récente.

L'article de *Dénes Gábor* salue le *Prof. Béla Petry* (U.S.A.) à l'occasion de son anniversaire. Dans la rubrique *Atelier Antal Arató* fait connaître telles créations d'*Antal Fery* que représentent le portrait du feu architecte célèbre, *Károly Kós*. Parallèlement le rédacteur *Antal Arató* publie une nécrologie du célèbre collectionneur hongrois *dr. Dénes Kertész* (Cibakháza), décédé le 6 janvier. Après les nouvelles nous faisons connaître trois publications récemment parues.

AZ EGYESÜLET SPONZORA – OUR SPONZOR

Vállalatunk több, mint 25 éves tapasztalattal rendelkezik a legkülönbözőbb áruk tárolásában, kezelésében és szállításában.

Feladatainkat az ország hét különböző vidékén telepített nagy befogadóképességű közraktárunkban kiváló infrastruktúra biztosításával üzemszerű körülmények között látjuk el. Minden közraktárunkban közúti és vasúti összeköttetéssel, Győr és Baja térségében kikötővel rendelkezünk. Korszerű anyagmozgató gépekkel biztonságosan sérülésmentesen és szakszerűen rakodunk, biztosítva ezzel a csomagolás és az áru védelmét.

Célunk, hogy ügyfeleink igényeit a legmagasabb színvonalon elégítsük ki. Meggyőződésünk, hogy munkája gazdaságos megszervezéséhez nélkülözhetetlen partnerei leszünk.

az áruk mozgatása,
az áru biztonságos és szakszerű tárolása
(fedett és szabadtéri tárolóhelyeken)
áruküldemények kiváltása, feladása,
a továbbfuvarozáshoz szükséges fuvarozó eszköz megrendelése
fuvarozó eszköz esetenkénti soron kívüli biztosítása
nemzetközi fuvarozási és szállítmányozási tevékenység
vám és egyéb hatósági vizsgálatoknál szükséges közreműködés
az áru átcsomagolása, jelölése külön kívánság szerint
jegyzőkönyvek, konszignációk, fuvarlevelek, kimutatások készítése
konténertárolás (depo szolgáltatás)
konténerek rakodása és közúti szállítása
konténerek javítása
közraktári jegy kiállítás
egyéb szolgáltatások elvégzése

ÁTI KÖZRAKTÁROZÁSI VÁLLALAT

Budapest, VII., Wesselényi u. 4.
H-1368 Bp. Pf.: 215 _____
Telefon: 1422-796 _____
Telex: 22-6528 _____

Our company has got a more than a 25-year-experience in warehousing, manipulation and transport of the widest range of goods. There are seven warehouses of big capacity, with excellent infrastructure in Hungary in which the proper conditions are given. Each warehouse is accessible in road traffic and by rail, two of them—at Győr and Baja—even by water. Up-to-date handling equipment makes professional, safe loading possible, thus protecting both goods and packaging from any damage.

Our aim is to meet our partners' requirements on the highest level. We are convinced you can't get along without us when economically organizing your job

handling of goods
safe and professional
warehousing of goods
(in roofed area and open-air)
clearance and dispatch of consignments,
ordering of transport vehicles being
necessary to forwarding
request
transport and forwarding in international
relations
assistance with customs clearance and other
controls of authorities
re-packing and marking of goods on special request
making damage reports, statements, drawing up packing lists
and freight bills warehousing of containers (depot service)
loading and transport of containers in road traffic
repairs of containers
issue of warehouse warrant
and other services.

Neotipp Nyomdaipari és Kereskedelmi Betéti Társaság
1025 Vöröstorony lejtő 5.
Felelős vezető: dr. Naszályi Gábor
ISSN 0209-6161